

A lőszerveszteségekről

*Dr. Kazinczi István alezredes,
a hadtudományok kandidátusa*

A közelmúlt években számos vita forrása volt a hadműveletek lőszerrel történő biztosítása kérdéseiben, hogy tervezni kell-e a lőszer-veszteségekkel, vagy figyelmen kívül lehet hagyni azokat. Mindkét irányzatnak vannak képviselői. Ezért az álláspontok tisztázása érdekében célszerű kissé részletesebben elemezni a lőszerveszteségek problémáját.

Mint ismeretes a lőszerveszteségek két csoportra oszthatók, úgymint a visszatérő és vissza nem térő veszteségekre.

A *visszatérő veszteségek* kategóriájába általában azokat a lőszerket sorolják, amelyek bizonyos időre hadihasználatra alkalmatlanná váltak (pl. vegyi vagy sugárszennyeződés stb.), de bizonyos műveletekkel (pl. mentesítés) még a harcmezőn, vagy a hadtáp területen újólaj felhasználásra alkalmassá tehetők.

A *vissza nem térő veszteségeknek tekintik* azokat a lőszerkészleteket, melyek felhasználás szempontjából (az ellenség által történő felhasználás kivételével) többé nem jöhetnek tekintetbe. Itt tartják számon az ellenséges vagy egyéb behatások (pl. tűz) következtében megsemmisült, vagy tönkrement lőszerket és az ellenség kezére kerülő lőszerkészleteket is. Sőt, ide sorolhatók az általunk megsemmisített (felrobbantott) lőszerke is, melyet azért hajtunk végre, hogy az ellenség kezére ne kerüljenek.

A tömeg hadseregekkel vívott háborúk közül *az első világháborúban* már tömeges lőszerveszteségekkel találkozhatunk.¹ A megsemmisült lőszerkészleteken felül igen jelentős volt a zsákmányolt lőszerke mennyisége, melyet a zsákmányolt lövegekkel együtt fel is használtak. A következő táblázat adatszerűen bizonyítja, hogy az első világháború néhány hónapja alatt, a német tüzérség milyen komoly mennyiségben használt fel zsákmányolt lőszerkeket.²

¹ Pilch Jenő: „Világháború története”. Franklin Társulat kiadása, Budapest, kiadási év ismeretlen, 324. oldal: „... a világháború ... a semmivé vált hadianyagoknak hihetetlen nagy értékeit emésztette fel... Nem szólva arról, hogy ... a lővőszere és fegyverzet ezer meg ezer tonnányi tételei semmisültek meg ...”.

² Donat Gerhard: „A két világháború lőszerfelhasználásának összehasonlítása”. Österreichische Militärische Zeitschrift, 1966. 3. szám, 231. oldal (németül).

Év	Hónap	Könnyű	Nehéz
		tüzérségi lövegekhez felhasznált, zsákmányolt lőszer (lövésekben)	
1917	április	21,343	159,300
	július	71,241	57,300
	október	19,449	73,300
1918	január	1,744	43,400
	április	800	76,500
	július	—	52,100
	augusztus	—	51,400

A második világháborúban a lőszerveszteségeket a felhasználás 10^{0/0}-ára becsülik.³

A kutatónak e kérdésben ki kell egyeznie a becsült adatokkal. Azon okból kifolyólag, hogy a második világháború heves hadműveleteiben és harctevékenységeiben egyszerűen nem volt mód és lehetőség, minden egyes lőszer felhasználásának regisztrálására. Így a harcoló csapatok (több ismert okból kifolyólag) — főként az ellenség kezére kerülő lőszerkészleteket — a felelősség elhárítása céljából, az esetek túlnyomó többségében felhasznált lőszerként jelentették. Találkozni lehet erre vonatkozó kitételekkel úgy a szovjet,⁴ mint a német⁵ csapatok lőszerfelhasználására vonatkozó irodalomban.

Az ellenség által megsemmisített lőszerokról már találni néhány támpontul szolgáló adatot. Egy német statisztikai adat, mely a Szovjetunió elleni hadbalépéstől számított 28 hónap lőszerfelhasználását összegezi, az ellenség által megsemmisített lőszer mennyiségét, az összes lőszerfelhasználás (3 355 965 tonna) hat százalékában (219 129 tonna) jelöli meg.⁶ (Részletezés a túloldalon.)

A rendelkezésre álló adatokból olyan embrionális jellegű tapasztalat vonható le, hogy az adott időszak alatt a német haderőben, a lőszerveszteségek „vissza nem térő” kategóriájában, az ellenséges behatás által megsemmisült lőszer mennyisége valószínűleg nagyobb volt, mint az ellenség kezére kerülő (elzsákmányolt) lőszerveszteségek mennyisége.

³ Donath Gerhardt: „A német haderő lőszerfelhasználása 1941–1945-ig a Szovjet-országgal szembeni hadjáratban”. Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, 1964. 2. szám, 89. oldal (németül).

⁴ Galay D. N.: „Szovjet Hadsereg lőszerfelhasználása a második világháborúban”. Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, 1959. 7–8. szám, 521. oldal (németül).

⁵ Donath Gerhardt: „A német haderő lőszerfelhasználása 1941–1945-ig a Szovjet-országgal szembeni hadjáratban”. Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, 1964. 2. szám, 89. oldal (németül).

⁶ Donat Gerhardt: „Példák a német haderő lőszerfelhasználására a második világháborúból”. Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, 1963. 2. szám, 80. oldal (németül).

Az ellenség behatása következtében tönkrement lőszer

helye	ideje	mennyisége (tonnában)
Keleti hadjáratban	1941. jún. 22.—1942. márc. 31-ig	40,000
	1942. ápra. 1.—1943. nov. 30-ig	142,250
Afrikai hadjáratban	Afrikába vezető tengeri úton	13,000
	Afrikában	14,100
Olaszországi hadjáratban	Szicíliában 1943. júl. 10.—aug. 17.	4,555
	Szardíniában 1943. szept. 13—19.	1,560
	Olaszországban 1943. nov. 30-ig	3,200
Az „F” hadseregcsoportnál 1943. nov. 30-ig		464
ÖSSZESEN :		219,129

A második világháborút követő jelentősebb helyi háborúk közül, a *koreai háború* fegyveres küzdelmeiből adódik egyetlen elismerésre méltó lőszerveszteségre vonatkozó adat. 1951. augusztus 14-én Kim Ir Szen a Koreai Néphadsereg főparancsnoka Korea felszabadulásának 6. évfordulóján mondott beszédében kijelentette: „... a háború egy éve alatt 120 vonat szerelvényt kitevő lőszert zsákmányoltak az ellenségtől...”⁷ E globális adatból csak hozzávetőleges következtetés vonható le, a szembenálló felek lőszerveszteségeiről.

A lőszerveszteségek kérdését a *korszerű fegyveres küzdelem* tükrében elemezve, logikai úton el lehet jutni bizonyos következtetésekig. A korszerű harc és hadművelet lényegét, jellemzőit, sajátosságait ismerve és lefolyásának arculatát előrelátva, majd ezeket összevetve az előző háborúk (főként a második világháború) hasonló jellemzőivel, deduktív következtetések alkalmazásával el lehet jutni a következő tézishoz:

korszerű fegyveres küzdelem viszonyai között, a várható lőszerveszteség tömegében — minden bizonnyal — nagyobb lesz, mint a második világháborúban volt.

Ez alátámasztható a következő indokolással:

— csak hagyományos fegyverzettel vívott hadműveletekben és harc-
tevékenységekben azzal, hogy a potenciálisan szemben álló felek hagyományos tüzesszkezeinek és légi pusztítószkezeinek mennyiségi és minőségi pusztító lehetőségei lényegesen nagyobbak, mint a második világ-
háborúban voltak;

⁷ Imre — Bojcsuk — Kiss — Ligeti: „Szabálytalan világháború”. Zrínyi kiadó, Budapest, 1969. 140. oldal.

— tömegpusztító eszközökkel vívott fegyveres küzdelemben az alkalmazásra kerülő atom- és vegyieszközök minden kétséget kizáróan, lényegesen nagyobb veszteséget képesek okozni — egyebek között a lőszerkészletekben is —, mint a hagyományos fegyverzetben rejlő pusztító erő;

— tetemes visszatérő veszteséget okozhat tömegpusztító eszközök alkalmazása esetén, a lőszerkészletek vegyi- és sugárszennyeződése is;

— számottevő vissza nem térő veszteséget okozhatnak (különösen a lőszerellátó alegységek készleteiben) az ellenség által alkalmazott korszerű gyújtóeszközök. (Néhány repülőgép napalm csapásaival 50—100 járműből álló lőszeroszlop semmisíthető meg);

— a korszerű fegyveres küzdelemben a nagyfokú manőverező jelleg, az összefüggő arcvonalak hiánya, a helyzetek éles változása és bonyolultsága következményeként nem lehet kizárni az ellenség kezére kerülő lőszerveszteségek növekedési lehetőségeit sem.

A lőszerveszteségek problémakörét elemezve *összegezésként* rögzíthető, hogy — mint azt az elmúlt háborúk tapasztalatai igazolják — a lőszerveszteségek mérve a két világháború fegyveres küzdelmeiben számottevő volt. Figyelembe véve a korszerű fegyveres küzdelem lőszerveszteségekre kiható tényezőit, egy elkövetkezendő háborúban, a várható veszteségek a lőszerkészletekben is nagyobbak lesznek, mint az előző háborúkban voltak. Előrelátva a várható lőszerveszteségek volumenében bekövetkező változásokat, egy elkövetkező fegyveres küzdelem lőszerrel való biztosításának tervezésekor célszerűtlen, sőt hiba lenne figyelmen kívül hagyni azokat.